

УДК 343.98

Олександра Васильчишин (Україна)
Олена Сидорович (Україна)

JEL classification: K14

Олександра ВАСИЛЬЧИШИН

доктор економічних наук, професор,
кафедра кримінального права і процесу,
економічної безпеки та правоохоронної
діяльності,
Західноукраїнський національний
університет, Україна
ORCID ID: 0000-0002-9948-5532

Олена СИДОРОВИЧ

доктор економічних наук, професор,
кафедра податків та фіскальної політики,
Західноукраїнський національний
університет, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4605-3533

© Олександра Васильчишин,
Олена Сидорович, 2020

Отримано: 20.11.2020 р.
Прорецензовано: 01.12.2020 р.
Рекомендовано до друку: 16.12.2020 р.
Опубліковано: 16.12.2020 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК СУБ'ЄКТИ БОРотьБИ ІЗ ФІНАНСОВИМИ ЗЛОЧИНАМИ

АНОТАЦІЯ

В статті розглянуто законодавчі права інститутів громадянського суспільства щодо взаємодії із державою. Досліджено вплив фінансових злочинів на функціонування й розбудову держави, а також можливості впливу інститутів громадянського суспільства на виявлення та розкриття фінансових злочинів. Охарактеризовано діяльність Державної служби фінансового моніторингу щодо виявлення й опрацювання інформації ризикових фінансових операцій та співпраця її із іноземними підрозділами фінансових розслідувань. Визначено найбільш популярні країни у яких знаходяться суб'єкти із підозрілою репутацією щодо здійснення фінансових операцій. Наголошено, що саме кадровий й ресурсний потенціал інститутів громадянського суспільства сприятиме виявленню операцій із відмиванням доходів одержаних злочинним шляхом. Також визначено, що легалізація злочинних доходів – це фінансовий злочин, що посягає на встановлений порядок здійснення фінансових операцій, а отже, й на інтереси держави.

Васильчишин О., Сидорович О. Інститути громадянського суспільства як суб'єкти боротьби із фінансовими злочинами. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 109-117.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.109>

Ключові слова: інститути громадянського суспільства; держава; фінансовий злочин; фінансове розслідування; фінансова система; фінансова безпека.

UDC 343.98

JEL classification: K14

Olexandra VASYLCHYSHYN

*Doctor of Economic Sciences,
Professor,
Department of Criminal Law and Procedure,
Economic Security and Law Enforcement,
West Ukrainian National University, Ukraine*
ORCID ID: 0000-0002-9948-5532

Olena SIDOROVYCH

*Doctor of Economic Sciences,
Professor,
Department of Taxes and Fiscal Policy,
West Ukrainian National University, Ukraine*
ORCID ID: 0000-0002-4605-3533

© Olexandra Vasylychshyn,
Olena Sydorovych, 2020

Received: 20.11.2020
Revised: 01.12.2020
Accepted: 16.12.2020
Online publication date: 16.12.2020

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Oleksandra Vasylychshyn (Ukraine)
Olena Sydorovych (Ukraine)

INSTITUTIONS OF CIVIL SOCIETY AS SUBJECTS OF FIGHT AGAINST FINANCIAL CRIMES

ABSTRACT

The article considers the legislative rights of civil society institutions to interact with the state. The influence of financial crimes on the functioning and development of the state, as well as the possibility of the influence of civil society institutions on the detection and detection of financial crimes has been studied. The activity of the State Financial Monitoring Service on detection and processing of information of risky financial transactions and its cooperation with foreign divisions of financial investigations is described. The most popular countries in which there are entities with a suspicious reputation for financial transactions are identified. It is emphasized that the human and resource potential of civil society institutions will contribute to the detection of money laundering operations. It is also determined that the legalization of criminal proceeds is a financial crime that encroaches on the established procedure for conducting financial transactions, and hence on the interests of the state.

Vasylychshyn, O., & Sydorovych, O. (2020). Institutions of civil society as subjects of fight against financial crimes. *Economic analysis*, 30 (4), 109-117.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.109>

Keywords: civil society institutions; state; financial crime; financial investigation; financial system; financial security.

Вступ

Розвинуте громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу. Сильна держава неможлива без розвиненого громадянського суспільства, але громадянське суспільство та його інститути стають дієвим чинником державотворення лише за умови конструктивного та соціально відповідального діалогу з державою в межах правового поля. Також, сильна держава неможлива й без ефективної фінансової системи, що є запорукою функціонування її економіки й забезпечення національної безпеки. Проте із розвитком діджиталізації та нових фінансових послуг підвищуються й рівень злочинності у фінансовій сфері. Зауважимо, що суспільна небезпека злочинних проявів у фінансовій сфері полягає у тому, що збитків зазнає як держава у цілому (в особі державних фінансових інститутів, державних компаній та установ, пенсійних фондів тощо), так і приватні компанії та індивідуальні інвестори. Тому сьогодні у всьому світі загострилась потреба захисту фінансової сфери держави від злочинних посягань й одним з напрямків дієвості боротьби із фінансовими злочинами є підвищення активності до цього процесу інститутів громадянського суспільства в Україні.

У науковій літературі приділяється багато уваги розгляду сутності, видів, діяльності, розвитку інститутів громадянського суспільства. Зокрема, аналіз стану розвитку громадянського суспільства України здійснювали такі науковці як: О. А. Корнієвський, В. М. Яблонський, Т. В. Бондар, Т. В. Джига, Д. А. Дмитрук [1; 2]. Також проблеми об'єктивності дослідження громадянського суспільства вивчав дослідник А. Кваша [3; 4]. Результати дослідження питань взаємодії держави із інституціями громадянського суспільства відобразилися у працях А. Ф. Руденко [5], Н. І. Пеліванової [6]. Проблеми здійснення фінансових розслідувань у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні досліджували науковці С. Чернявський, О. Користін, В. Некрасов, Л. Герасименко, О. Тихонова, А. Чубенко, В. Мельник [7]. Проте питання необхідності та дієвості діяльності інститутів громадянського суспільства у боротьбі із фінансовими злочинами для забезпечення належного рівня безпеки економічної безпеки як складової національної безпеки держави науковцями не досліджувалися.

Мета статті

Головною метою цієї роботи є визначення особливостей залучення інститутів громадянського суспільства до процесів виявлення, фіксації злочинів у фінансовій сфері та звернення до

належних підслідних органів для розслідування із метою забезпечення належного рівня економічної безпеки держави як складової її національної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Важливішою передумовою правової держави є формування громадянського суспільства, в якому б реально та ефективно забезпечувався вільний та усебічний розвиток кожної особистості, функціонування демократичних громадянських інститутів, що забезпечують свободу слова та інформації, гарантують силою громадської думки і суспільною мораллю вільні вибори, існування легальної опозиції та багатопартійність, унеможливають узурпацію влади. Поряд із правовою державою повинно розвиватися громадянське суспільство, перебуваючи у діалектичному взаємозв'язку.

Відповідно до абзацу другого пункту 2 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 [8], до інститутів громадянського суспільства віднесено: громадські організації, благодійні і релігійні організації, професійні та творчі спілки, органи самоорганізації населення, організації роботодавців, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства.

Таким чином, в Україні інститути громадянського суспільства є унормовані як система суб'єктів, наділених правами і обов'язками щодо відстоювання своїх легітимних інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні та участі в управлінні державними справами, зокрема, у формуванні та реалізації державної правової політики [9] та забезпечення її національної безпеки.

Визначальними для ідентифікації правосуб'єктності інститутів громадянського суспільства є правові форми їх діяльності. Так, особливого значення набуває проблема взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади України. Нині ця взаємодія відбувається у таких правових формах, як: участь у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів; залучення інститутів громадянського суспільства до надання соціальних послуг; здійснення інститутами громадянського суспільства громадського контролю за діяльністю органів державної влади у формі громадського моніторингу підготовки та виконання рішень, експертизи їх ефективності, подання органам державної влади експертних пропозицій,

утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації державної політики; проведення органами державної влади моніторингу і аналізу громадської думки, забезпечення своєчасного публічного реагування на пропозиції та зауваження громадськості; ознайомлення широких верств населення з формами його участі у формуванні та реалізації державної політики, виконання спільних проектів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного і соціального спрямування тощо [9].

Зауважимо, що Указом Президента України від 15 вересня 2005 р. № 1276 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" [10], Постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1378, Порядком сприяння проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 [11] та й іншими нормативно-правовими актами запроваджено участь інститутів громадянського суспільства в управлінні державними справами.

Слід зазначити, що особливістю злочинів, що посягають на суспільні відносини у фінансовій сфері, є те, що їх учинення не пов'язане із застосуванням або із загрозою застосування фізичної сили або іншого насильства, вони, як правило, вчиняються людьми, у яких є специфічні знання та які мають фінансову мотивацію. Злочинці намагаються отримати фінансові ресурси або уникнути їх втрати, втрати майна, або забезпечити особисту ділову перевагу порівняно з конкурентами. Це злочини, потерпілими від яких можуть бути представники цілих корпорацій або окремі особи. Унаслідок учинення фінансових злочинів може бути завдано збитків на мільярди доларів. Із часом схеми цих злочинних діянь стають дедалі досконалішими та складними для виявлення та доведення з боку представників правоохоронних органів [12].

Зокрема у Сполучених штатах Америки для боротьби із фінансовими злочинами широко розповсюдженою є співпраця Федерального бюро розслідування (ФБР) із різними інституціями (як державними, так й приватними). У цьому напрямі ФБР активно співпрацює із SEC (комісією з цінних паперів), IRS (службою внутрішніх доходів, на кшталт податкової інспекції), CFTC (незалежна агенція уряду США з ф'ючерсних та опціонних ринків), FINRA (незалежний регулятор фінансових ринків США), біржами та іншими установами, професійна діяльність яких безпосередньо пов'язана з фінансовою сферою. Зважаючи на співпрацю із зазначеними установами,

опановується набутий ними досвід у сфері цінних паперів, податкових відносин, пенсій тощо. До такої співпраці залучаються також представники Американського інституту дипломованих громадських бухгалтерів, Північноамериканської асоціації керівників цінними паперами тощо. Допомога зазначених установ полягає у проведенні консультації з питань бухгалтерського обліку та емісійних цінних паперів експертів та інших представників правоохоронних органів, які задіяні у розслідуванні фактів злочинних посягань у фінансовій сфері.

Крім зазначених форм співпраці, у багатьох офісах ФБР працюють спільні робочі групи, до складу яких входять представники як зазначених установ, так й інших правоохоронних органів та органів контролю. Плідною також виявляється співпраця ФБР із населенням, зокрема завдяки інформуванню суспільства щодо заходів боротьби з корпоративним шахрайством. Останніми роками налагодження різноманітних контактів відіграє важливу роль у координації боротьби з фінансовою злочинністю. Зважаючи на це, ФБР підвищує освіченість суспільства щодо фактів вчинення фінансових шахрайств та наслідків цих діянь, які настають для злочинців. Зазначені заходи мають цілеспрямований профілактичний характер та утримують осіб, які планують учинення злочину, від активних дій у цьому напрямі [12].

В Україні саме Державна служба фінансового моніторингу (Держфінмоніторинг) є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Держфінмоніторинг відповідно до основних завдань, визначених статтею 18 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [13], забезпечує функціонування єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Зауважимо, що з метою приховування нелегального походження, незаконно отримані доходи розміщуються у фінансовій системі країни, створюючи при цьому реальну загрозу економічній, політичній і соціальній стабільності держави,

оскільки можуть бути спрямовані на фінансування злочинних діянь з метою задоволення особистих інтересів, що суперечать цінностям держави Україна. У зв'язку з цим, легалізацію злочинних доходів справедливо визначають як фінансовий злочин, що посягає на встановлений порядок здійснення фінансових операцій, а отже, й на інтереси держави.

Розслідування Держфінмоніторингу визнано найкращим серед підрозділів фінансової розвідки у світі у 2018 році. За результатами голосування підрозділів фінансових розвідок 150-ти країн світу Держфінмоніторинг отримав нагороду «Найкраща справа Егмонтської Групи» (BECA). Нагорода стосувалась розслідування Держфінмоніторингу щодо 1.5 млрд. доларів, що були конфісковані у 2017 році. Згідно із законодавством України, суб'єкти первинного фінансового моніторингу подають до Держфінмоніторингу інформацію про фінансові операції, які відповідно до законодавства підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу або щодо яких є підозри у причетності до відмивання коштів або фінансування тероризму. Із використанням інформаційно-аналітичної системи Держфінмоніторингу, станом на січень 2019 року, отримано та оброблено 37378492 повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з яких 10006093 повідомлення отримано протягом 2018 року [14].

Проаналізуємо особливості боротьби із злочинами у фінансовій сфері Держфінмоніторингу, а точніше виявлення та передачі матеріалів (інформації) про факт фінансового правопорушення до підслідних органів та можливості активізації участі інститутів громадянського суспільства для підвищення дієвості цього процесу. При цьому зауважимо, що формами взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах формування громадянського суспільства можуть стати:

- взаємна цілеспрямована дія держави на громадянське суспільство і громадянського суспільства на державу, при певних межах втручання в цілях ефективного і якісного виконання ними їх завдань і функцій;
- взаємодопомога держави та громадянського суспільства в правовій формі і за наявності справжнього правосуддя;
- взаємний контроль держави і громадянського суспільства, зокрема силами правозахисних організацій, інституту Уповноваженого з прав людини тощо;
- участь громадянського суспільства в здійсненні державної влади шляхом впливу на неї через виборчу систему, засоби масової інформації, а також здійснення влади через органи місцевого самоврядування;

- взаємна відповідальність громадянського суспільства і держави;
- співпраця громадянського суспільства і держави по адаптації до реальних умов різних форм власності, включаючи приватну власність на землю;
- співпраця інститутів громадянського суспільства і державної влади у вирішенні внутрідержавних соціальних і культурних проблем: охорона навколишнього природного середовища, розвиток науки, охорона здоров'я, освіта, культура, тощо;
- взаємодія громадянського суспільства і держави з міждержавною системою при вирішенні проблем глобального характеру [15].

Перш за все, зауважимо, що за результатами аналізу інформаційного обміну Держфінмоніторингу [16] із підрозділами фінансової розвідки інших країн сформовано ряд особливостей. Отже, Держфінмоніторингом на постійній основі здійснюється міжнародне співробітництво з відповідними органами іноземних держав у частині обміну досвідом та інформацією про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Так, протягом 2003-2018 років, між Держфінмоніторингом та більш ніж 150 підрозділами фінансових розслідувань іноземних держав, здійснювався обмін фінансовою інформацією, яка може бути пов'язана з протиправною діяльністю рис. 1 [16].

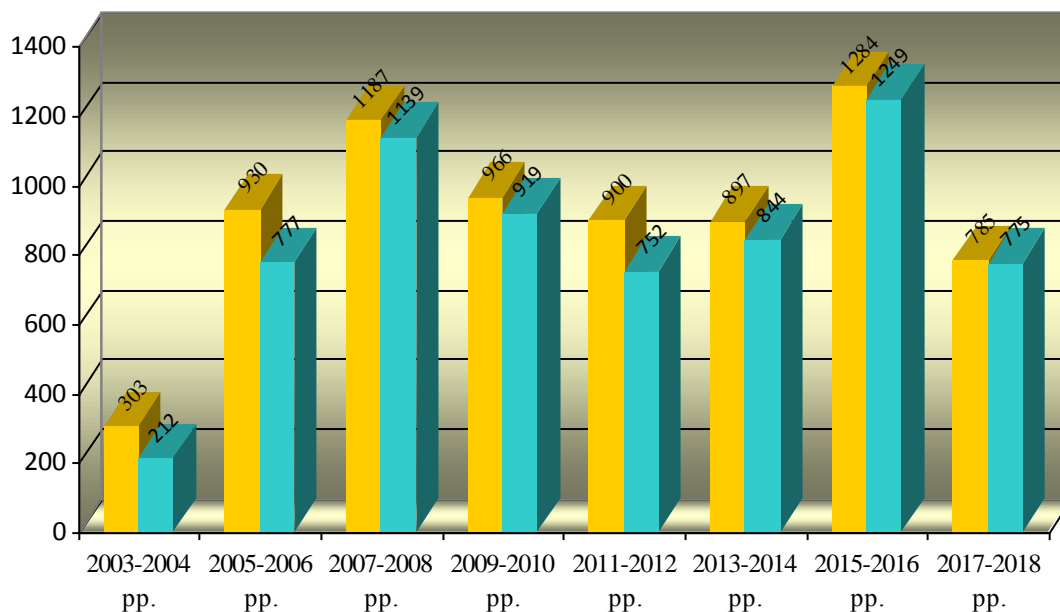
З рисунку 1 ми бачимо активність звернення після Революції гідності 2014 року, коли в Україні була запроваджена люстрація, здійснювалася реформа правоохоронних органів, були прийнято низку антикорупційних законів, запроваджено нові інституції такі як Національне антикорупційне бюро України, Національне агенство з питань запобігання корупції, спеціалізована антикорупційна прокуратура тощо.

Також, протягом 2003-2018 років, Держфінмоніторингом направлено 7 252 запити до ПФР іноземних держав та отримано 6 697 відповідей. Структура направлених запитів та отриманих відповідей від іноземних підрозділів фінансових розслідувань відображено на рис. 2. [16].

Із усіх зарубіжних країн з якими здійснюються фінансові операції саме ризиковими операціями, а точніше наявність суб'єктів у цих країнах через які здійснюються фінансові правопорушення є: Британські Віргінські Острови; Великобританія; Кіпр; Латвія; Литва; Польща; Чехія; Чорногорія. Підвищення уваги потребують також операції

проведені через чи із залученням суб'єктів таких країн як: Російська Федерація, Швейцарія, Австрія,

США, Нідерланди, Німеччина, Ліхтенштейн, Люксембург, Естонія.

- Кількість запитів до іноземних підрозділів фінансових розслідувань
- Кількість відповідей від іноземних підрозділів фінансових розслідувань

Рис. 1. Міжнародне співробітництво Держфінмоніторингу з іноземними підрозділами фінансових розслідувань протягом 2003-2018 років.

Ще одна особливість є те, що доля операцій, які пов'язані з готівкою у 2018 році зросла до 18,6 %, що може вказувати на підвищення ризиків нелегального вивезення готівки за кордон в обхід української фінансової системи з метою її подальшої легалізації в іноземних країнах.

За результатами аналізу інформації щодо діяльності Держфінмоніторингу слід виокремити такі особливості як: зростання ефективності виявлення даною структурою підозрілих фізичних осіб і, як наслідок, кількість переданих матеріалів, пов'язаних із відмиванням коштів отриманих злочинним шляхом цими особами; збільшення кількості кримінальних проваджень, розпочатих за матеріалами Держфінмоніторингу; ефективне міжнародне співробітництво даною структурою з підрозділами фінансової розвідки іноземних держав.

Попри те зазначені факти можуть свідчити й про наявність таких загроз як:

- недостатня ефективність розслідування правоохоронними органами кримінальних правопорушень, пов'язаних з відмиванням коштів одержаних злочинним шляхом;
- недостатня ефективність судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних

з відмиванням коштів, одержаних злочинним шляхом;

- неадекватність санкцій за результатами винесення судових вироків у справах про відмивання коштів одержаних злочинним шляхом;
- недостатній рівень міжвідомчого співробітництва між Держфінмоніторингом та правоохоронними органами у частині інформування щодо стану розгляду матеріалів. Вказані загрози впливають на наявність відповідних ризиків, а саме:
- уникнення злочинцями переслідування за відмиванням коштів отриманих злочинним шляхом і, як наслідок, зменшення рівня невідворотності покарання;
- відсутність або неадекватність покарання за вчинені злочини із відмиванням коштів отриманих злочинним шляхом призводять до зростання злочинності;
- погіршення міжвідомчої координації внаслідок недостатнього зворотного зв'язку між Держфінмоніторингом та правоохоронними органами;
- відмивання коштів одержаних злочинним шляхом за участю національних публічних осіб та високопосадовців.

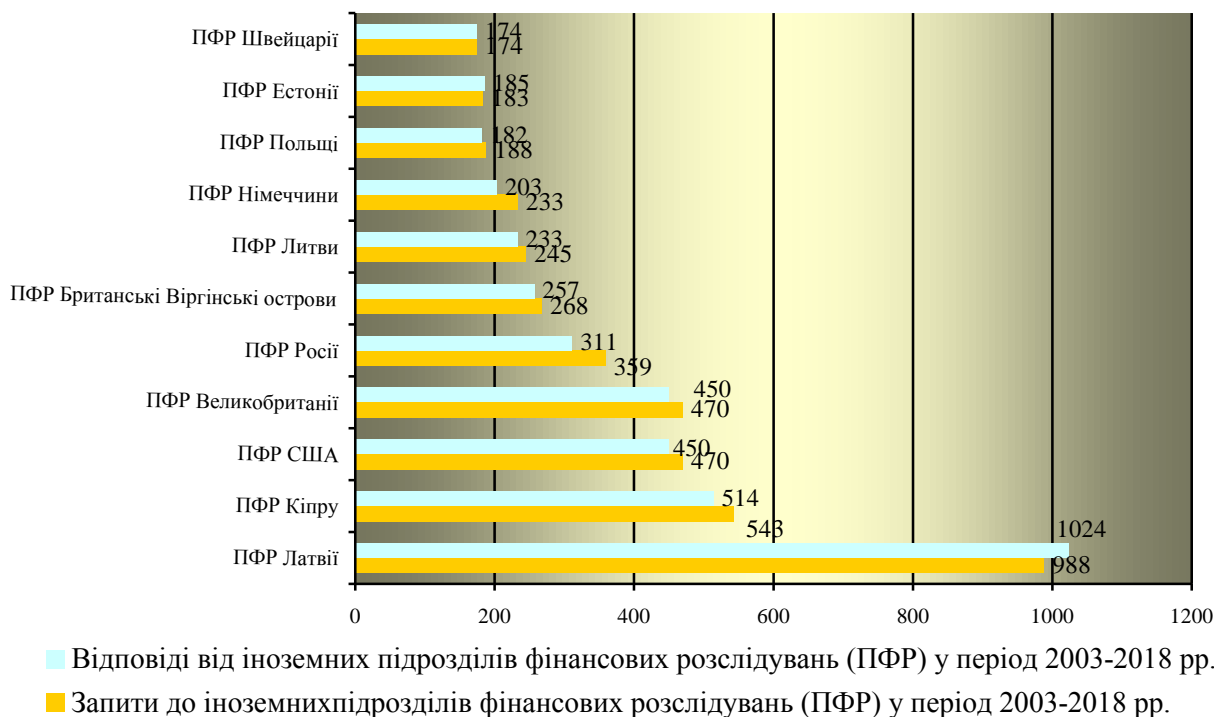

Рис. 2. Країни-лідери інформаційного обміну з Держфінмониторингом протягом 2003-2018 років.

Звернемо увагу також на те, що поширеною практикою при місцевих органах виконавчої влади області є створення низки консультативно-дорадчих та експертних органів, консультативних груп та незалежних комісій. Найчастіше такі органи носять представницький характер різних груп громадськості. Для прикладу зазначимо діяльність Закарпатської обласної державної адміністрації (ОДА), де у 2016 році було створено близько 30 консультативно-дорадчих органів, робочих груп, консультативних рад, міжвідомчих та інших комісій, до складу яких включено громадських діячів, серед яких – церкви та релігійні організації, координаційна рада у справах жінок, рада з питань молодіжної політики, рада з питань регіонального розвитку Закарпатської області тощо. При Запорізькій ОДА діють понад 40 різних консультативно-дорадчих органів, зокрема обласна рада підприємців, обласна виїзна консультативна громадська приймальня, антикорупційна комісія, консультативна рада учасників анти-терористичної організації (АТО), громадський волонтерський комітет, обласна координаційна рада козацтва та ін. Показовою у даній області є діяльність антикорупційної комісії яка у 2016 році направила до правоохоронних органів більше 70 повідомлень про злочини. Також ними здійснюється системний моніторинг держзакупівель [5]. За матеріалами комісії на хабарах затримано низку чиновників щодо яких ведуться досудові розслідування за статтями «державна зрада» і «диверсія» на

Запорізькій атомній електростанції, розкрито діяльність злочинних угруповань у місті Енергодар. Попри ці позитивні приклади найбільшою практичною проблемою є низький вплив громадських консультативно-дорадчих органів на ухвалення рішень. Великою мірою це зумовлено тим, що пропозиції громадських консультативно-дорадчих органів переважно мають рекомендаційний характер, і їх врахування чи неврахування залежить від позиції керівництва місцевого органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування.

У 2020 році найвагоміша частка загалу зареєстрованих громадських формувань належить громадським об'єднанням і з року в рік їх кількість збільшується. Так, протягом 2020 року територіальними органами Міністерства юстиції України зареєстровано 4285 громадських об'єднань, проведено державну реєстрацію змін до відомостей щодо 3672 громадських об'єднань та зареєстровано 14 всеукраїнських громадських організацій. Не втрачають своєї актуальності і друковані засоби масової інформації, витримуючи конкуренцію із соціальними мережами, для трансляції інформації на цільові аудиторії, що є позитивною тенденцією. У 2020 році зареєстровано 247 друкованих засобів масової інформації місцевої сфери розповсюдження, 390 друкованих засобів масової інформації загальнодержавної, регіональної та зарубіжної сфери розповсюдження та 108 інформаційних агентств [17]. Це свідчить про

потенціал інститутів громадянського суспільства що може сприяти державі у боротьбі із фінансовими злочинами, щоб повернути кошти відмиті незаконним шляхом у напрямок розвитку держави Україна та зміцнення її рівня національної безпеки.

Висновки

Отже, необхідність боротьби із фінансовими злочинами в Україні та побудова цивілізованої країни з високим рівнем безпеки – основні вимоги, сформовані під час Революції Гідності у 2014 р. Сьогодні напрацьована відповідна нормативно-правова база, розбудовано нові механізми та інституції, а саме: Держфінмоніторинг, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована

антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції, розроблений проєкт закону України про Бюро економічної безпеки. Крім того, на законодавчому рівні сьогодні закріплені права громадських формувань, які з кожним роком зростають й нарощують кадровий та ресурсний потенціал. Й при належній підтримці держави такий потенціал може бути спрямований на активізацію виявлення фінансових злочинів, що сприятиме концентрації фінансових коштів не у «кишенях» злочинців, а буде спрямовуватися відповідними інституціями на законні потреби громадян України та розвиток держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доповідь. За заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. Київ: НІСД, 2018. 128 с.
2. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні : аналіт. доповідь за заг. ред. О. А. Корнієвського. Київ: НІСД, 2017. 56 с.
3. Кваша А. Розвиток громадянського суспільства в Україні та проблеми об'єктивності його дослідження. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 44. С. 91-97.
4. Кваша А. "Правова держава" і "громадянське суспільство": компаративний аналіз категорій. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 1. С. 3-12.
5. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.
6. Руденко А. Ф. Основні форми та напрями взаємодії органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в Україні на регіональному рівні". Аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/2896>.
7. Пеліванова Н. І. Нові формати взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства у підготовці Національної стратегії розвитку громадянського суспільства. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/novi-formati-vzaemodii-organiv-derzhavnoi-vladi-ta>.
8. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні: метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 164 с.
9. Про порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>.
10. Інститути громадянського суспільства та інститут громадських організацій в Україні: теоретико-методологічні та нормопроектні аспекти URL: https://minjust.gov.ua/m/str_20126.
11. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.
12. Про порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Постанова. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>.
13. Тихонова О. В. Особливості фінансової злочинності у США в сучасних умовах. *Юридичний бюлетень*. Випуск 7. Ч. 2. 2018. С. 244-250.
14. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Закону України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text>.
15. Державна служба фінансового моніторингу. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%83_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.
16. Мельник Л. А. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: основні поняття, проблеми та стратегічні напрямки. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/30.pdf.
17. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Національна оцінка ризиків проведена за координації Державної служби фінансового моніторингу України за підтримки Координатора проєктів ОБСЄ в Україні. 2019. С. 250.

18. Розвиток інститутів громадянського суспільства у 2020 році. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/rozvitok-institutiv-gromadyanskogo-suspilstva-u-2020-rotsi>.

REFERENCES

- Kornievsky, O. A., Tishchenko, Y. A., Yablonsky, V. M. (2018). *Civil society of Ukraine: modern practices and development challenges: analytic report*. Kyiv: NISS.
- Kornievsky, O. A. (2017). *On the state of development of civil society in Ukraine: analytic report*. Kyiv: NISD.
- Kvasha, A. (2015). Development of civil society in Ukraine and the problems of objectivity of its research. *Efficiency of public administration*, 44, 91-97.
- Kvasha, A. (2015). "Rule of law" and "civil society": a comparative analysis of categories. *Public administration and local self-government*, 1, 3-12.
- Financial investigations in the field of combating money laundering in Ukraine*. (2017). Kyiv: Nat. acad. internal affairs.
- Rudenko, A. F. (n. d.). The main forms and directions of interaction of public authorities with civil society organizations in Ukraine at the regional level. *Analytical note*. Retrieved from: <http://old2.niss.gov.ua/articles/2896>.
- Pelivanova, N. I. (n. d.). *New formats of interaction between public authorities and civil society in the preparation of the National Strategy for Civil Society Development*. Retrieved from: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/novi-formati-vzaemodii-organiv-derzhavnoi-vladi-ta>.
- Financial investigations in the field of combating money laundering in Ukraine*. (2017). Kyiv: Nat. acad. internal affairs.
- Institutes of civil society and the institute of public organizations in Ukraine: theoretical-methodological and normative aspects*. (n. d.). Retrieved from: https://minjust.gov.ua/m/str_20126.
- On ensuring public participation in the formation and implementation of public policy*. Decree. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.
- On the procedure for facilitating the public examination of the activities of executive bodies*. Decree. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF#Text>.
- Tikhonova, O. V. (2018). Features of financial crime in the United States in modern conditions. *Legal bulletin*, 7(2), 244-250.
- On prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction. Of the Law of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text>.
- State Financial Monitoring Service. Wikipedia. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3%D1%83_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.
- Melnyk, L. A. (2019). *Interaction of the state and institutions of civil society: basic concepts, problems and strategic directions*. Retrieved from: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/30.pdf.
- Report on the national risk assessment in the field of prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorist financing*. (2019). The national risk assessment was coordinated by the State Financial Monitoring Service of Ukraine with the support of the OSCE Project Coordinator in Ukraine.
- Development of civil society institutions in 2020*. (2020). Retrieved from: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/rozvitok-institutiv-gromadyanskogo-suspilstva-u-2020-rotsi>.